

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра всесвітньої історії

Збірник матеріалів
Першої науково-практичної міжвузівської конференції
**„Слов’янські народи в історичному
процесі: генезис проблеми”**

(на основі школи „Історії слов’янських народів”)

Керівник – заслужений діяч науки і техніки України,
член-кореспондент Академії педагогічних і соціальних наук та
Міжнародної слов’янської академії, кандидат історичних наук,
ректор РДГУ, професор *Постоловський Руслан Михайлович*

5 грудня 2006 року

*За науковою редакцією члена-кореспондента,
професора Р.М.Постоловського*

УДК 32
ББК 66.0
П 16

Збірник матеріалів Першої науково-практичної міжвузівської конференції „Слов’янські народи в історичному процесі: генезис проблеми”. – Рівне: РДГУ, 2007. – 153 с.

Редакційна колегія:

Постоловський Р.М. - голова, кандидат історичних наук, професор,
член-кореспондент Міжнародної Слов’янської академії наук, ректор РДГУ

Савчук П.О. - заступник голови, кандидат історичних наук,
Гон М.М. - відповідальний секретар, кандидат політичних наук, доцент, докторант Київського національного університету будівництва і архітектури

Жилюк С.І. - доктор історичних наук, завідувач кафедри політичних наук РДГУ

Шеретюк В.М. - кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії РДГУ
- кандидат історичних наук, декан історико-соціологічного факультету

Рецензенти:

Савчук Б.О. - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри Прикарпатського національного педагогічного університету

Троян С.С. - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин і країнознавства РІС КСУ

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ
(протокол № 8 від 30 березня 2007 р.)

РІВНЕ – 2007

перетворення Росії у федеральну державу, надавши широкі права Царству Польському і Великому князівству Фінляндському, тоді як і Павло Пестель, і Микита Муравйов були орієнтовані на російську державу (чи то конституційна монархія, чи республіка) з основоположним унітарним принципом.

Таким чином, аналіз декабристських програм яскраво свідчить про те, що лідери декабристів були ідеологами імперської ідеї, поєднуючи її з революційною або ліберальною спрямованістю. Ця ідея була покладена ними в основу створення міцної великої унітарної держави, з рівними правами представників усіх народів, що її населяли.

Декабристи щиро вірили в те, що після реалізації на практиці основних положень їх програм повністю відпаде необхідність відмежування від Росії окремих народів, взаємини між якими будуть будуватися у новій Росії на основі повної рівності в усіх сферах суспільного життя.

Декабристи не зуміли та і через політичні реалії свого часу не змогли запропонувати російському суспільству реальну (по суті революційну) програму вирішення національного питання. Проте слід пам'ятати, що окрім практичної сторони в діяльності декабристів була і, так би мовити, моральна сторона, про яку В. Ключевський писав у своїх «Статтях з російської культури»: «... они круто и прямо повернулись лицом к русской действительности. Они прямо пошли вперед с нервной отвагой. Мысль о зле существующего порядка и о возможности его изменения стала исходной точкой всех их дум и размышлений. Но они смотрели на окружающее сквозь призму патриотической скорби, сменившей космополитическое равнодушие отцов. Они надеялись одним порывистым натиском сдвинуть с места скалу, которая стояла на дороге, и которую они называли существующим порядком, разбежались и ударились об нее. Последствием удара было собственное крушение» [3, 98].

Література:

1. Восстание декабристов. Документы и материалы.- Том 7. – М., - Л., 1958
2. Дружинин Н.М. Революционное движение в России в XIX в. – М., 1985
3. Ключевский В.О. Сочинения. – Том 9. – М., 1990

Десятничук І.О.

РОБІТНИКИ: РОЗВ'ЯЗАННЯ ДИЛЕМИ ВИБОРУ ВНУТРІШНЬОГРУПОВИХ/ЗАГАЛЬНОСУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У КОНТЕКСТІ РЕФОРМ „ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ” 1968 РОКУ

Особливе місце в системі підтримки керівної ролі КПЧ займали профспілки, проте захист індивідуальних, соціальних, економічних прав робітників був прерогативою держави.

Революційний профспілковий рух (РОГ) являв собою бюрократичний колос, що поглинав величезні кошти і всіляко придушував політичну активність індивіда.

Реформи "Празької весни" робітники сприйняли із пересторогою, оскільки виявились дезорієнтованими вільною дискусією у ЗМІ, що поставило під сумнів ряд ідеологічних догматів.

Тільки після прямої критики на адресу профспілок керівництву КПЧ вдалося на безальтернативній основі утвердити на чолі Центральної Ради профспілок (УРО) своїх ставлеників, проте останні знайшли в собі сили швидко позбавитись нав'язливого опікунства з боку апарату ЦК КПЧ. В результаті була організована громадська дискусія стосовно нової програми діяльності РОГ, її внутрішньої структури та децентралізацію управління. Все це мало повернути профспілці основну її функцію по захисту прав робітників. Паралельно тривали консультації з урядом, де розглядався пакет невідкладних проблем працівників більшості галузей. Показовим стало рішення червневої профспілкової конференції підтримати пожвавлення ринкових відносин в економіці.

Та ж конференція переважною більшістю голосів своїх делегатів після певних побоювань підтримала Декларацію про новий статут підприємства, що передбачала створення на засадах робітничих рад із широкими повноваженнями. Таким чином, компартія загалом зберегла вирішальний вплив на профспілки, а останні, в свою чергу, взяли на себе частину відповідальності за проведення реформ.

Між тим, у робітничому середовищі проявлявся ряд інших, часто полярних тенденцій. З одного боку, спостерігалась активізація Чехословацької соціалістичної партії (ЧСС) на підприємствах і поява гасла "Профспілки – без комуністів!", з'явилася вимога легалізації страйку як методу відстоювання робітничих інтересів, почалось створення незалежних профспілок. З іншого – преса публікує ряд колективних звернень працівників великих підприємств, у яких йдеться про незгоду із новою політикою і висловлюються побоювання щодо долі соціалізму в країні. Водночас побоювання керівництва КПЧ втратити контроль над робітниками вилились у підтримку існування Народної міліції та заяви про те, що профспілки мають залишатися головною політичною опорою партії.

Визначною подією, що засвідчила трансформацію політичної свідомості робітників, стало створення робітничих комітетів на захист свободи слова, що у квітні-червні вимагали від влади прийняття Закону про пресу, який встановлював би відповідальність за спробу поновлення цензури.

Однак у липні-серпні робітниче середовище виявилось розшарованим у питанні подальшої долі комітетів. Поміркована частина робітників поповнює ряди інших громадських організацій чи ініціатив, радикальна – трансформує концепцію роботи комітетів у напрямі можливого створення опозиційної організації із політичними функціями.

В перспективі йшлося про необхідність перехоплення ініціативи щодо реформ у КПЧ з метою проведення

демократичних виборів і конституційних змін у напрямі забезпечення демократичних прав і свобод.

Перетворення робітничих комітетів на центри ненасильницького опору після 21 серпня 1968 року засвідчило масову участь робітників у загальнонаціональному русі і розв'язало дилему ціннісного вибору шляхом усвідомлення загальносоціальних інтересів як внутрішньогрупових.

Мельничук П.У.

1917 РІК НА ВОЛИНІ

Волинь – край лісів і боліт на 1917 рік – об'єднував 12 повітів. Вона займала перше місце за площею серед решти губерній України (67,3 кв.м.). Тут проживало 4241,8 тис. чол. 9 % населення проживали в містах і містечках, а 91 % – на селі. За національним складом українці становили 69,6%, євреї – 14,4%, поляки – 9 % , решта – 7 % .

Край не мав великої промисловості. В ньому нараховувалося 1213 різних промислових підприємств, на яких працювало 25519 робітників. А на залізницях – 1435 робітників і майстрів. Становище робітників було важким. Робочий день їх становив 14– 16 год., а на деяких підприємствах – 18 годин. Зарплата в них була на 35,4 % нижча середньої по Росії. Широко застосовувалася дитяча праця. Основним заняттям населення було сільське господарство. На селі панувало безземелля і малоземелля. Понад третини землі належало поміщикам, лише 45 % належало селянам. Культурний рівень населення був дуже низьким. В 1914 р. письменних на Волині налічувалося лише 3,4 %. Лише одна особа на 25 чоловік вчилася.

Панування політичного безправ'я і жорстокої поміщицько-капіталістичної експлуатації будило народні маси до боротьби. Каталізатором наростання боротьби мас була Перша світова війна. Вже в кінці 1916 р. – на поч.1917 р. посилено став розгортатися революційний рух на Волині. Після Лютневої революції маси прокинулися і потяглись до

Ворон Олена Петрівна – аспірантка кафедри всевітньої історії РДГУ
Воляннюк Володимир Олександрович – здобувач кафедри всевітньої історії РДГУ
Петлюк Ігор Васильович – аспірант кафедри всевітньої історії РДГУ
Гень Олег Федорович – аспірант кафедри всевітньої історії РДГУ
Бунечко Сергій Миколайович – здобувач кафедри всевітньої історії РДГУ
Долганов Петро Сергійович – магістр історико-соціологічного факультету РДГУ
Філіпчук Ігор Володимирович – викладач кафедри всевітньої історії РДГУ
Кукурудза Андрій Ростиславович – викладач кафедри всевітньої історії РДГУ
Постельжук Олександр – аспірант кафедри всевітньої історії РДГУ

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Постоловський Р.М. СЛОВ'ЯНОЗНАВСТВО В СИСТЕМІ ГУМАНІТАРНИХ ЗНАНЬ	5
Савчук П.О. ВІРОСПОВІДАННЯ ЧЕХІВ ДУБЕНСЬКОГО ПОВІТУ КІНЦЯ ХІХ СТОЛІТТЯ	7
Шеретюк В.М. ДИСИДЕНТСЬКЕ ПИТАННЯ В КОНТЕКСТІ ПЕРЕДУМОВ ПЕРШОГО ПОДІЛУ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ	10
Жилюк С.І. БОЛГАРСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.: ЕТНОКОНФЕСІЙНИЙ ФАКТОР ПРАВОСЛАВ'Я У ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ВИМІРІ	21
Давидюк Р.П. ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКО- ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН НА ВОЛИНІ У 30-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ	25
Постоловський Р.М. Цятко В.М. ЗАГАЛЬНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ СТРАЙК 5-6 ЛИСТОПАДА 1923 РОКУ В ПОЛЬЩІ І ПОЛІТИКА ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ	31

Гон М.М.
ДИЛЕМИ ФОРМУВАННЯ
ПОЛІТИЧНОЇ НАЦІЇ В ПОЛЬЩІ
(1918-1939 pp.) 45

Сєверова О.В.
НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ
У ПРОГРАМАХ ДЕКАБРИСТІВ.....48

Десятничук І.О.
РОБІТНИКИ: РОЗВ'ЯЗАННЯ ДИЛЕМИ
ВИБОРУ ВНУТРІШНЬОГРУПОВИХ/
ЗАГАЛЬНОСУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ
У КОНТЕКСТІ РЕФОРМ
„ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ” 1968 РОКУ 54

Мельничук П.У.
1917 РІК НА ВОЛИНІ 56

Слесаренко А.В.
СОЦІАЛІСТИЧНИЙ РУХ
ЧЕХОСЛОВАЦЬКИХ ГРОМАДЯН –
ОПОЗИЦІЙНЕ ПОЛІТИЧНЕ
УГРУПОВАННЯ
1970-1973 РР. 59

Терешко Ю.М.
ПІДРИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ
Ю. АНДРОПОВА І КДБ ССРС
У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ ПЕРІОДУ
ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ 1968 РОКУ
З МЕТОЮ ЛІКВІДАЦІЇ „СОЦІАЛІЗМУ
З ЛЮДСЬКИМ ОБЛИЧЧЯМ” 62

Мартинчук І.І.
ПРЕЗИДЕНТСЬКА ВЛАДА

В СЛОВАЧЧИНІ
В НОВІТНІЙ ПЕРІОД
(1993-2004 pp.) 77

Цятко В.М.
ДОВГЕ ЖИТТЯ І СМЕРТЬ ОДНОГО
КОМІНТЕРНІВСЬКОГО МІФУ
(ПРО ПОДІЇ В ПОЛЬЩІ 1923 p.) 81

Олексієвець Т.І.
ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ
СТРУКТУРИ СЕРЕДНЬОВІЧНИХ
ЧЕСЬКИХ МІСТ 96

Ворон О.П.
ПОЛЬСЬКА ТА
НІМЕЦЬКА НАЦМЕНШИНИ
У ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНОМУ
ЖИТТІ МІЖВОЄННОЇ
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ 99

Волянюк В.О.
БОРОТЬБА ПІВДЕННИХ
І ЗАХІДНИХ СЛОВ'ЯН
ПРОТИ ГНІТУ ВЕЛИКИХ ІМПЕРІЙ
В ХІХ СТ. : МІЖНАРОДНА
ПОЗИЦІЯ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ 104

Петлюк І.В.
КРАХ ІЛЮЗІЙ
(НАЦІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
КОРОЛІВСТВА СЕРБІВ,
ХОРВАТІВ І СЛОВЕНЦІВ) 108

Гень О.Ф.
Т.Г. МАСАРИК І НОВА ЄВРОПА 111

Бунечко С.М. РЕЕМІГРАЦІЯ ПОЛЯКІВ У СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ ПОЧАТКУ 1920-Х РОКІВ	122
Долганов П.С. РОЗБУДОВА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ: ВІЗІЇ ЕКОНОМІЧНОГО НАЦІОНАЛІЗМУ	125
Філіпчук І.В. РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ПОГЛЯД НА СПІВДРУЖНІСТЬ НЕЗАЛЕЖНИХ ДЕРЖАВ	138
Кукурудза А.Р. АВТОКЕФАЛІЯ ЯК ОЗНАКА ІДЕНТИФІКАЦІЇ СЛОВ'ЯНСЬКИХ НАРОДІВ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ- ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	140
Постельжук О.П. РЕЛІГІЙНИЙ АСПЕКТ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВЗАЄМИН: ПОЗИЦІОНУВАННЯ КОНФОРМІСТСЬКИХ ПАРТІЙ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ 1918-1939 рр.	144
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	148
ЗМІСТ	150

Наукове видання

Збірник матеріалів

**Першої науково-практичної міжвузівської конференції
„Слов’янські народи в історичному процесі:
генезис проблеми”**

Випуск 1

Відповідальний за випуск – Шеретюк В.М.

Відповідальний редактор – Кревська Г.А.

Комп’ютерна верстка – Писарець С.М., Самсонюк В.Б.

Комп’ютерний макет – Самсонюк В.Б.

Збірник матеріалів Першої науково-практичної міжвузівської конференції „Слов’янські народи в історичному процесі: генезис проблеми”. – Рівне: РДГУ, 2007. – 153 с.

Підписано до друку 28.12.2007 р. Формат 60x84 1/16.

Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний.

Друк різнографічний. Умовн. друк. арк. 13,9.

Наклад 300 прим. Зам. № 44/1.

Адреса редакції:
кафедра всесвітньої історії,
Рівненський державний гуманітарний університет, вул. С.Бандери, 12, м. Рівне.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету